

Teliti syor wujud operator berpusat jamin bekalan air lebih lestari, adil

• Cadangan menubuhkan Perbadanan Air Nasional Berhad (PANB) sebagai syarikat utiliti air berpusat bermatlamat meningkatkan kecekapan, konsistensi dan keberkesanan pengurusan perkhidmatan air

• Peralihan operasi perkhidmatan air berpusat ini mungkin ditentang kerajaan negeri, selain operator berprestasi tinggi tidak bersetuju perubahan ini kerana bimbang kehilangan pendapatan dan autonomi

Oleh Dr Muhammad Nazrul Abd Rani
bhrencana@bh.com.my

Pensyarah Kanan,
Pusat Pengajian
Undang-Undang,
Universiti Utara
Malaysia

Perkhidmatan bekalan air di Malaysia sering menjadi perbincangan hangat masyarakat terutama apabila menyentuh isu seperti kualiti air, ketidakseragaman perkhidmatan antara negeri dan keperluan untuk memastikan akses adil air bersih kepada rakyat.

Pada masa ini, perkhidmatan air diuruskan secara desentralisasi yang mana setiap kerajaan negeri bertanggungjawab terhadap operator air masing-masing.

Walaupun model ini memberikan kebebasan dan autonomi kepada operator air, ia juga membawa kepada pelbagai cabaran mungkin memerlukan pendekatan lebih bersepadu dan berpusat.

Pada awal tahun lalu, kerajaan mengumumkan penjenamaan semula Kementerian Peralihan Tenaga dan Daya Guna Awam (KPTDGA) kepada Kementerian Peralihan Tenaga dan Transformasi Air (PETRA).

Perubahan ini bukan sekadar perubahan pada nama ia petanda kerajaan sedang berusaha untuk melakukan transformasi industri perkhidmatan air negara secara menyeluruh. Ini langkah penting dalam memastikan pengurusan air di Malaysia menjadi lebih cekap, mampan dan adil kepada rakyat.

Isu semasa dalam industri perkhidmatan air di Malaysia termasuk masalah pencemaran dari sumber tidak titik yang sukar dikawal, menyumbang kepada kira-kira 70 peratus pencemaran sungai.

Ini menyebabkan gangguan perkhidmatan air secara tidak berjadual apabila loji rawatan perlu ditutup untuk mengekalkan piawaian kualiti air.

Selain itu, kerugian Air Tidak Berhasil (NRW) menjadi isu besar menyebabkan kerugian ekonomi signifikan setiap tahun. Masalah lain termasuk infrastruktur air sudah usang memerlukan peningkatan serta kadar penggunaan air tinggi, melebihi tahap disyorkan Pertubuhan Kesihatan Sedunia (WHO), menambah tekanan kepada sumber air sedia ada.

Perubahan iklim juga menyebabkan pola cuaca tidak menentu dan banjir lebih kerap, menambah lagi tekanan terhadap sumber air dan infrastruktur.

Dengan mempertimbangkan semua cabaran ini, cadangan menubuhkan Perbadanan Air Nasional Berhad (PANB) sebagai syarikat utiliti air berpusat muncul bagi meningkatkan kecekapan, konsistensi dan keberkesanan pengurusan perkhidmatan air.

Cadangan diwujudkan PANB menguruskan perkhidmatan air di seluruh negara dapat memastikan kualiti air dan perkhidmatan seragam di seluruh Malaysia.

Model berpusat ini memungkinkan pengurusan kos lebih efisien, termasuk dalam rawatan air, penyelenggaraan dan pembinaan infrastruktur air melalui pembelian pukal dan penggunaan teknologi secara optimum.

Pengurusan perkhidmatan bekalan air secara bersepadu di bawah PANB dilihat membolehkan pemindahan air antara negeri dilakukan dengan berkesan. Ini sangat penting dalam situasi ada neg-

eri tertentu mengalami kekurangan air atau ketika menghadapi musim kemarau.

Menerusi sistem berpusat, pengagihan sumber air dari kawasan mempunyai lebih kepada kawasan memerlukan dapat dilakukan mengurangkan risiko konflik dan memastikan semua kawasan mempunyai akses air lebih stabil.

Walaupun sistem penyelesaian semasa di bawah Suruhanjaya Perkhidmatan Air Negara (SPAN) melakukan usaha dalam mengawasi dan memastikan pematuan kepada standard dan peraturan, model berpusat ini menawarkan pendekatan lebih menyeluruh serta bersepadu.

SPAN mengatur dan mengawasi, tetapi setiap negeri dan operator masih mempunyai autonomi kerana boleh menyebabkan tidak konsisten pelaksanaan dan pengurusan perkhidmatan air.

Dalam model berpusat, PANB akan mengambil alih pengurusan langsung membolehkan keputusan dibuat dengan lebih pantas dan responsif terhadap sebarang isu yang timbul.

Keputusan lebih pantas, responsif

Dalam model baharu ini, Pengurusan Aset Air Berhad (PAAB) dan Suruhanjaya Perkhidmatan Air Negara (SPAN) akan memainkan peranan sangat penting.

PAAB akan terus bertanggungjawab terhadap pembiayaan, pemilihan dan pengurusan aset infrastruktur air, manakala SPAN terus berfungsi sebagai badan kawal selia memastikan kepatuhan kepada standard dan peraturan mengikut Akta 655 dan perlindungan pengguna.

PANB jika diwujudkan, akan bekerjasama rapat dengan PAAB dan SPAN untuk memastikan semua infrastruktur dipelihara dengan baik serta perkhidmatan air dikendalikan mengikut standard dan peraturan ditetapkan.

Di samping itu, Perjanjian Perkhidmatan Lesen (SLA) dengan operator air negeri akan memastikan

operasi harian tetap dikendalikan di peringkat tempatan, tetapi di bawah pengawasan dan pengurusan PANB.

Cadangan mewujudkan PANB turut menawarkan manfaat kepada operator air. Melalui SLA, operator air boleh terus mengurus operasi harian tetapi dengan sokongan kewangan dan sumber daya dari PANB.

Ini bermakna operator di kawasan kurang membangun akan mempunyai sumber lebih baik untuk meningkatkan perkhidmatan mereka tanpa perlu risau kestabilan kewangan.

Mekanisme perkongsian pendapatan diperkenalkan akan memastikan operator berprestasi tinggi tidak akan mengalami kerugian hasil akan diberi insentif mengekalkan dan meningkatkan prestasi mereka. Maka, keberuntungan terdapat bantuan kewangan daripada Kerajaan Persekutuan dapat dikurangkan.

Bagaimanapun, peralihan kepada model berpusat ini tetap mempunyai cabaran. Sesetengah kerajaan negeri mungkin berat hati melepaskan hak milik ke atas operator air masing-masing dan terdapat juga operator berprestasi tinggi mungkin menentang perubahan ini kerana bimbang kehilangan pendapatan dan autonomi.

Oleh itu, penting bagi PETRA menjalankan perbincangan komprehensif dengan semua pihak berkepentingan untuk memastikan pelaksanaan lancar dan penerimaan meluas.

Jika PANB diwujudkan, Malaysia dilihat boleh bergerak ke arah masa depan lebih lestari dan adil dalam pengurusan perkhidmatan air selaras dengan matlamat pembangunan negara dan kesejahteraan rakyat.

Namun begitu, pelaksanaan ini memerlukan kajian teliti dan sokongan menyeluruh serta strategi betul supaya boleh membawa kepada industri perkhidmatan air lebih cekap, mampan dan berkesan untuk rakyat.

